

Yo vusuludzwa,
i tevhedza CAPS

Gireidi ya

ISBN 978-1-4315-0239-4

LIFESKILLS IN TSHIVENḌA
GRADE 1 – BOOK 1
TERMS 1 & 2
ISBN 978-1-4315-0239-4
15th Edition
THIS BOOK MAY NOT BE SOLD.

Workbooks available in this series:

- Grade R
(in all official Languages);
- Literacy/Home Language Grades 1 to 6
(in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 1 to 3
(in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 4 to 9
(in Afrikaans and English);
- Life Skills Grades 1 to 3
(in all 11 official Languages); and
- Grades 1 to 6 English First Additional
Language.

Zwikili zwa Vhutshilo
nga Tshivendḗ

Bugu ya 1
Themo 1 & 2

Dzina:

Kilasi:

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Zwi re ngomu

Themo ya 1	Siatari
1 Nqe	2
2 Mivhala na u dantsa	4
3 Rothe ri vha tshipentshela	6
4 Rothe ro fhambana	8
5 Kha ri imbe luimbo	10
6 Ndi a dihudza nga tshikolo tshanga	12
7 Fhethu ho fhambananaho	14
8 Kilasirumu yashu	16
9 Ri ya hani tshikoloni	18
10 Ndi dzula ndo kuna	20
11 Mikhwa mivhuya	22
12 A thi na tshika	24
13 Ngowelo i re na mutakalo	26
14 U kuna na vhudele	28
15 Mutsho une nda u funesa	30
16 Mutsho	32

Themo ya 2	Siatari
17 Muṭa wa hashu	34
18 Muṭa wa hashu	36
19 Ri a vhavhalelana (londana)	37
20 U sumbedza u vhavhalela vhaiwe	38
21 U tsireledzea hayani na u mona na muḽi (1)	40
22 U tsireledzea hayani na u mona na muḽi (2)	42
23 U tsireledzea musi ndi ndothe hayani	44
24 Tshinwe hafhu tsho teaho u eleliwa	46
25 Muvhili wanga	48
26 Zwipfi zwanga	50
27 Ndi shumisa muvhili wanga	52
28 U elekanya nga u tsireledzea ...	54
29 U tsireledzea	56
30 Muvhili wanga u dzula wo takala	58
31 Muvhili wanga u dzula wo takala	60
32 Ndi vho kona mini	62

Vho Angie Motshekga
Minista wa Muhasho wa
Pfunzo ya Muteo

Vho Dr Reginah Mhaule
Muthusaminista wa Pfunzo
ya Muteo

Bugu idzi dzo ṅwalelwa vhana vha Afrika Tshipembe, mushumo wa hone wo rangiwa phanda nga Minista wa Pfunzo ya Muteo, Vho Angie Motshekga na Muthusaminista wa Pfunzo ya Muteo, Vho Dr Reginah Mhaule.

Bugu dza mishumo dza Rainbow ndi tshipiḽa tsha zwe Muhasho wa Pfunzo ya Muteo wa ita zwa u khwi ḽisa vhukoni ha vhagudi vha Afrika Tshipembe vha gireidi dza rathi dza u ranga. Sa tshinwe tsha zwithu zwihulwane zwa Pulanetshumisi ya Muvhuso, thandela iyi yo konadzea nge ya lambedzwa lu sa vhudziswi nga Muhasho wa Gwama ḽa Lushaka.

Hezwi zwo ita uri Muhasho u kone u bveledza bugu idzi, dzi kha nyambo dzothe dza tshiofisi, dzi tshi waniwa mahala.

Ri na fulufhelo ḽa uri bugu idzi dzi ḽo thusa vhadededzi (vhagudisi) mushumoni wavho wa u funza wa ḽuvha ḽinwe na ḽinwe khathihi na u vha na vhuṭanzi uri vha khunyeledze kharikhuḽamu yothe. Ro ita nga vhuronwane uri ri sumbedze ṅḽila vhadededzi kha nyito nge ra shumisa aikhoni dzi no sumbedza uri mugudi u tea u ita zwifhio.

Ri na fulufhelo ḽi no bva ḽi mbiluni uri vhana vha ḽo ḽiphi ḽa nga u shumisa bugu idzi zwenezwi vha tshi khou aluwa na u guda, khathihi na uri na vhonevho, sa mudededzi, vha ḽo ḽiphi ḽa na vhana avha.

Ri ri kha vhone na vhagudi vhavho, ngavhe zwi tshi vha nakela musi vha tshi shumisa bugu idzi. Zwi pfumbe.

Gireidi ya

1

Zwikili zwa Vhutshilo
nga TSHIVENDA
Bugu ya I

Bugu iyi ndi ya:

Nne

Kha ri ite nyito

Nambatedzani tshinepe
tshaṅu kana ni diole hafha.

Dzina ḽanga ndi

_____.

Tshifani tshanga ndi

_____.

Ndi na minwaha ya

_____.

Muṭani wa hashu hu na
vhathu vha _____.

Nomboro ya hashu
ya luṭingo ndi:

_____.

Ḑirese ya hashu ndi:

Ndi a zwi ḑivha uri ḑuvha ḽanga
ḽa mabebo ḽi ḑa lini.

ee

a thi na
vhuṭanzi

hai

Kha ri n̄wale

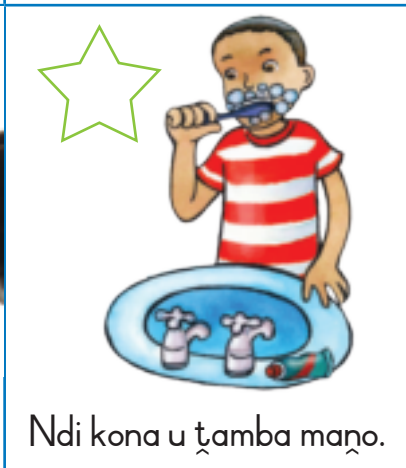

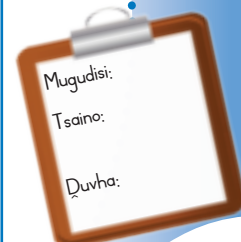
Lutendo u a konesa bola.	Olani tshinwe tshithu tshine na konesa.
	

Vhudzani khonani dzanu zwine na konesa u ita. Ni koneha u khalara n̄aledzi i re tshibogisini tshi re tshone ni tshi sumbedza zwine na konesa u ita.

Kha ri ambe

 Ndi konesa u vhalā.	 Ndi konesa u ḡiambadza.	 Ndi a kona u n̄wala dzina ḡanga.
 Ndi konesa u dantsa.	 Ndi konesa u ita tie.	 Ndi kona u ḡamba maṇo.

2

Mivhala na u tshina

Themo ya I – Vhege ya I – Bambiri la u shumela la

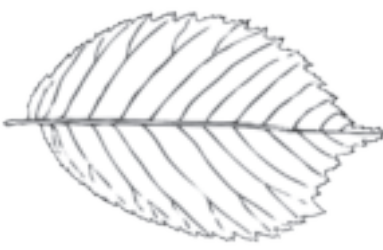

Kha ri ite nyito

Iyi mivhala ni a i dīvha?
Vhudzani khonani yaṇu
madzina a mivhala iyi.

Zwino khalarani tshifanyiso tshinwe na tshinwe nga muvhala u re wone.

		
Muomva wa t̃aḁa	Apula l̃it̃swuku	Dzhesi ya lutombo
		
Tshisambureni tsha mivhalavhala	Swiri la tshitopana	Tari lidala

Kha ri tsukunye

Musi ni sa athu u ya nḁa u ya u ita ṇḁowḁḁowe, thomani ni onyolowe sa tshimange. Hezwi zwi ḁo ni thusa uri muvhili u si konḁe u t̃haramuwa. Ni dovhe ni onyolowe hafhu musī no no f̃hedza ṇḁowḁḁowe u itela u ḁigeḁa na u femuluwa. Hezwi zwi ḁo ni thusa uri misipha i si vhavhe nga murahu. Zwino itani zwine a vha vhana vha khou ita.

Imbani luimbo lwa "Thoho na mahaḁa" musī ni tshi khou:

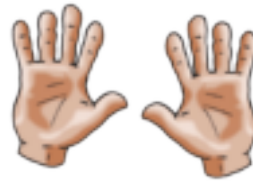
- ḁiiteni u nga ni khou lidza murumba.
- ḁiiteni u nga ni khou lidza kaṭara.

Kha ri diphine

Vhandani zwanda ni tshi
tevhedza phetheni idzi.

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Pha

Kha ri ite nyito

Ni a kona u ita izwi zwithu. Sumbadzani khonani dzanu.

Ndi a kona u gidimela thungo dzot_xhe ndi
sa thulani na muthu.

Ndi a kona u tamba khadi.

Ndi a kona u kungulusela khonani
yanga bola khulwane.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

3

Rothe ri vha tshipentshela

Themo ya 1 – Vhege ya 2 – Bammбири la u shumela la

Kha ri ambe

Lavhelesani tshifanyiso ni vhudze khonani dzaṅu nga phambano dzi re vhukati ha vhana avha.

Zwihulwane na zwiṭuku

Vhaṛwe ndi vhahulwane, vhaṛwe vhashu ndi vhaṭuku. Vhaṛwe vhashu ndi vhapfufhi vhaṛwe vhashu ndi vhalapfu. Vhaṛwe vhashu vha kona u fhufha, vhaṛwe vhashu vha kona u imba. Rothe ri na zwine ra konesa. Inwi ni konesa mini?

Kha ri ambe

Vhudzani khonani dzaṅu uri ni ḡi pfa hani nga ḡuvha laṅu la u thoma tshikoloni.

no takala	no ṭungufhala	no nyanyuwa	no sinyuwa	ni na ṭhoni

Kha ri ite nyito

Olani tshifanyiso ni tshi sumbedza vhudipfi haṅu musi no newa thoyi ntswa. Nwalani vhudipfi haṅu kha tshikhala tshi re fhasi ha tshifanyiso.

Kha ri ambe

Vhudzani khonani yaṅu uri hu khou bvelela mini tshifanyisoni itshi.
Bulani uri ni nga ḡi pfa hani arali izwi zwithu zwa itwa inwi.
Itani thiki kha tshifhatuwo tshi re tshone.

Musidzana muhulwane
kha inwi u ni dzhiela
zwithu.

no takala	no nyanyuwa	no ṭungufhala

Inwi na khonani yaṅu ni
tshi khou tamba noṯhe.

no sinyuwa	no takala	no tshuwa

Ni tshi putulula
tshifhiwa.

no tshuwa	no nyanyuwa	ni na ṭhoni

Mukomana waṅu kana
khaladzi aṅu o tshinya
thoyi yaṅu.

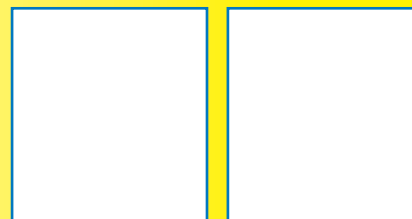
ni na ṭhoni	no takala	no sinyuwa

Kha ri ite nyito

Ganḡdisani munwe waṅu tshibogisini tsha u thoma, ni humbele muṅwe
nga inwi ḳlasini uri a ganḡdise munwe wawe tshibogisini tshi no tevhelela.

No vha ni tshi zwi ḡivha uri a huna muthu na
muthihi liḡhasini loṯhe a re na mitalo ya minwe
i no fana na yaṅu? Ni wa tshipentshela nga
maanda, lune a huna muṅwe **inwi** liḡhasini loṯhe.
Na malwelavanda ha na mitalo ya minwe i no fana.

Ni a kona u zwi vhona uri iyi
mitalo ya minwe yo fambana?

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Kha ri ambe

Lavhelesani avha vhana.
Vha fana nga mini?
Vha fhambana nga mini?

Kha ri ite nyito

Lavhelesani tshifanyiso ni kone u humbula uri aya mafhungo **ndi**
ngoho kana **a si ngoho** naa.
Khalarani mafhungo a re ngoho nga muvhala mudala.
Khalarani mafhungo a si ngoho
nga muvhala mutswuku.

Vhothe vha na zwanda zwivhili
na milenzhe mivhili.

Vhothe ndi vhasidzana.

Vhothe vho ambara zwienda.

Vhothe vho ambara marukhu.

Vhothe ndi vhana.

Vhothe vha na mavhudzi malapfu.

Kha ri n̄wale

Olani tshifanyiso tshanu tshikhalani tsha u thoma. Zwino olani tshifanyiso tsha khonani yanu ya mbiluni. Musi no no fhedza, lavhelesani tshifanyiso tshanu ni ambe uri ni fhambana hani na khonani yanu.

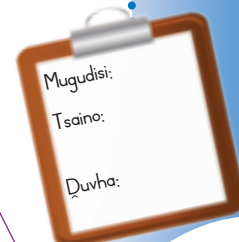
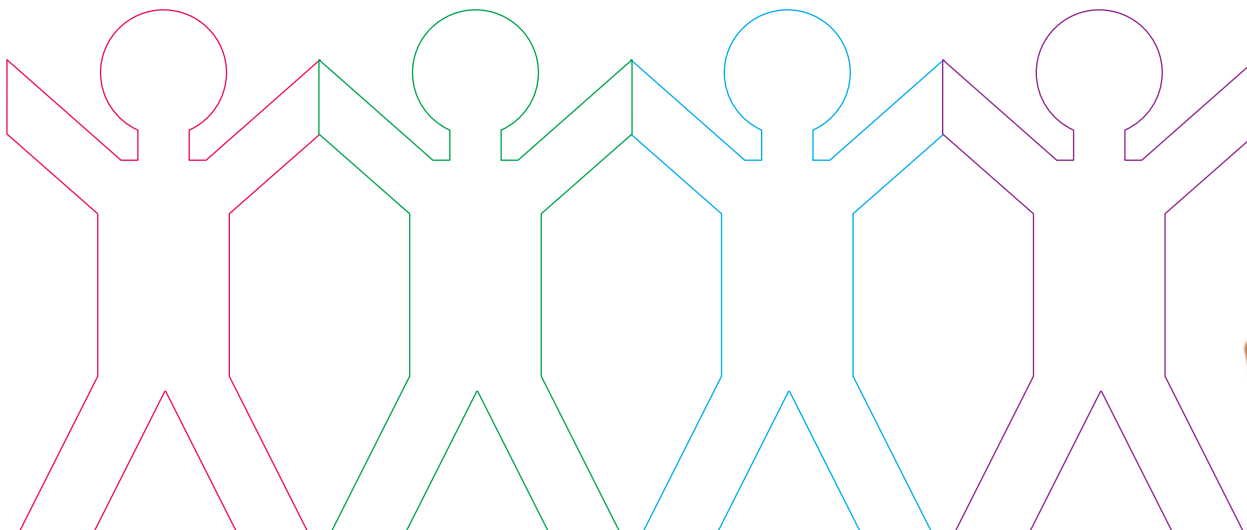

N̄ne	Khonani yanga

Kha ri ite nyito

Khalarani tshaini iyi ya vhukonani ni tshi sumbedza uri vhatu vho fhambana. Musi no no fhedza ni nga kha di i gera kha khethekanyo ya zwigeriwa buguni iyi na i khavhisa.

Kha ri imbe luimbo

Musi ni sa athu imba thomani ni ite ndowendowe dzi tevhelaho.

Femelani ngomu na nnda nga u ongolowa.

Diiteni u nga ni khou vhudzula makhandela a re kha khekhe ya duvha la mabebo.

Diiteni u nga ni khou tetemela nga phepho, ni ri "Brrrrrrrrrrrrrr".

Kha ri ite nyito

Zwiṭoho zwiṭanu

Zwiṭoho zwiṭanu zwi khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kuṇwe kwa mbo wa kwa digekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,

dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo thamukana nṭha ha mmbete!"

Zwiṭoho zwiṇa zwi khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kuṇwe kwa mbo wa kwa digekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,

dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo thamukana nṭha ha mmbete!"

Zwiṭoho zwiraru zwi khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kuṇwe kwa mbo wa kwa digekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,

dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo thamukana nṭha ha mmbete!"

Zwiṭoho zwivhili zwi khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kuṇwe kwa mbo wa kwa digekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,

dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo thamukana nṭha ha mmbete!"

Kuṭoho kuthihi ku khou thamukana nṭha ha mmbete.

Kwa mbo wa kwa digekha ṭhoho.

Mmawe vha mbo vhidza dokotela,

dokotela a tshi swika ari,

"A hu tshee na kuṭoho ku no ḡo thamukana nṭha ha mmbete!"

Kha ri n'wale

Dioleni tshifanyiso.

Sumbedzani maṭo aṅu, nḡevhe, ningo, mulomo na mavhudzi.

Vhudzani khonani dzaṅu uri ni vhonele nga nḡilage.

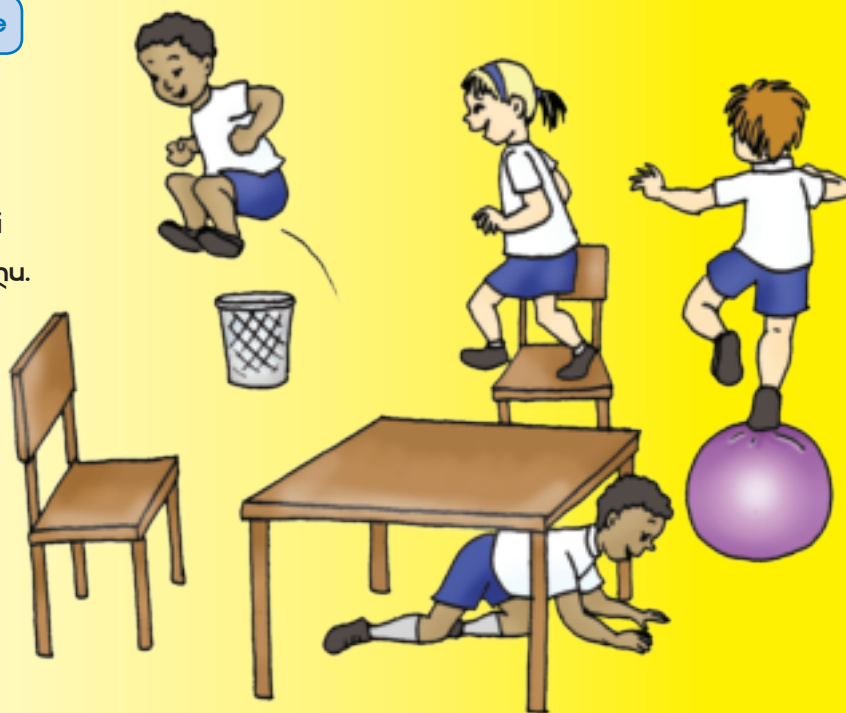

Kha ri tsukunyee

Phulani nḡila i re na
zwickhukhulisi i no fana na
iyi nga nḡda ha kilasi ni tshi
thusiwa nga mudededzi waṅu.

Thamuwani ni tshi bva
kha tshidulo ni tshi ya
kha tshinwe.

Kokovhani fhasi ha ṭafula.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Ndi a dihudza nga tshikolo tshanga

Kha ri ite nyito

Dioleni no ambara yunifomo ya tshikolo. Ni kone u dzhenisa phindulo dzi no khou tshela.

Dzina la tshikolo tsha hashu ndi

_____.

Dzina la mudededzi wanga ndi

_____.

Phirintsipala washu ndi

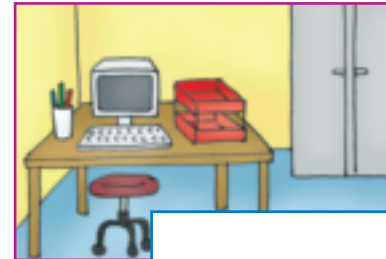
_____.

Kha ri nwale

Lavhelesani zwifanyiso. Ni kone u gera maipfi one ane a yelana na tshifanyiso tshiwe na tshiwe ni a nambatedze tsini na zwifanyiso zwo teaho.

mudavhini wa
u tambela

klasirumu

ofisi

sekerethari

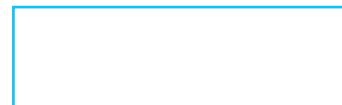
mabunga

Kha ri nwale

Vhathu vho fhambananaho vha re tshikoloni tsha vhoiwe ndi vhonnyi? Ambani ngauri ndi vhathude? Ni kone u gera maipfi one a tshi bva fhasi ha siatari ni a nambatedze tsini na tshifanyiso tshirwe na tshirwe. Vhudzani khonani yanu uri avha vhathu vha ita zwifhio afho tshikoloni. Shumisani maipfi a re afho fhasi uri a ni thuse. Laedzani khonani yanu ndila ya u ya ofisini ya Vhophirintsipala, mabungani na luvhandeni lwa u tambela.

Kha ri diphine

Tshibogisi tsha penisela tsha Mulalo tsho wa. Vhalani uri u na penisela na khirayoni nngana, riwalani tshivhalo tshibogisini. Kha bammbiri lirwe, olani tshifanyiso ni tshi shumisa mivhala i no vatamedza, ni tshi sumbedza musi inwi na khonani yanu ni tshi khou tamba nothe. Ni ite fureme u mona na tshifanyiso.

vhana

mukunakisi

mudededzi

phirintsipala

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

7

Themo ya 1 – Vhege ya 4 – Bammbiri la u shumela la

Fhethu ho fhambananaho

Kha ri ite nyito

Sumbedzani khonani yanu uri ni a kona ...

U dzumbama fhasi ha tshinwe tshithu.

Ndo dzumbama fhasi ha tafula.

U dzumbama murahu ha tshinwe tshithu.

U ima tsini na tshinwe tshithu.

U ima ntha ha tshinwe tshithu.

Kha ri tsukunye

Shumisani bola kana tshisagana tsha nawa. I poseni ntha ni i gavhe.

Zwino i tengenedzeni ntha ha thoho ni tshimbile nga u ongolowa.

Zwino tengenedzani tshisagana tsha nawa ntha ha thoho musu ni tshi

khou dadamala ntha ha danda la u dadamala kana kha mutalo u re fhasi.

Ndi a kona u posa.				
Ndi a kona u gavha.				
Ndi a kona u tengenedza tshisagana tsha <u>n</u> awa kha <u>th</u> oho yanga.				

Kha ri tsukunye

Tshinani nga milenzhe yanu nha
ha phetheni idzi.

TSM = Tsha monde

TSL_u = Tsha ula

TSM

TSL_u

TSM

TSL_u

TSM

TSL_u

TSM

TSL_u

TSL_u

TSM

TSL_u

TSM

TSL_u

TSM

TSM

TSL_u

TSM

TSM

TSL_u

TSM

TSL_u

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

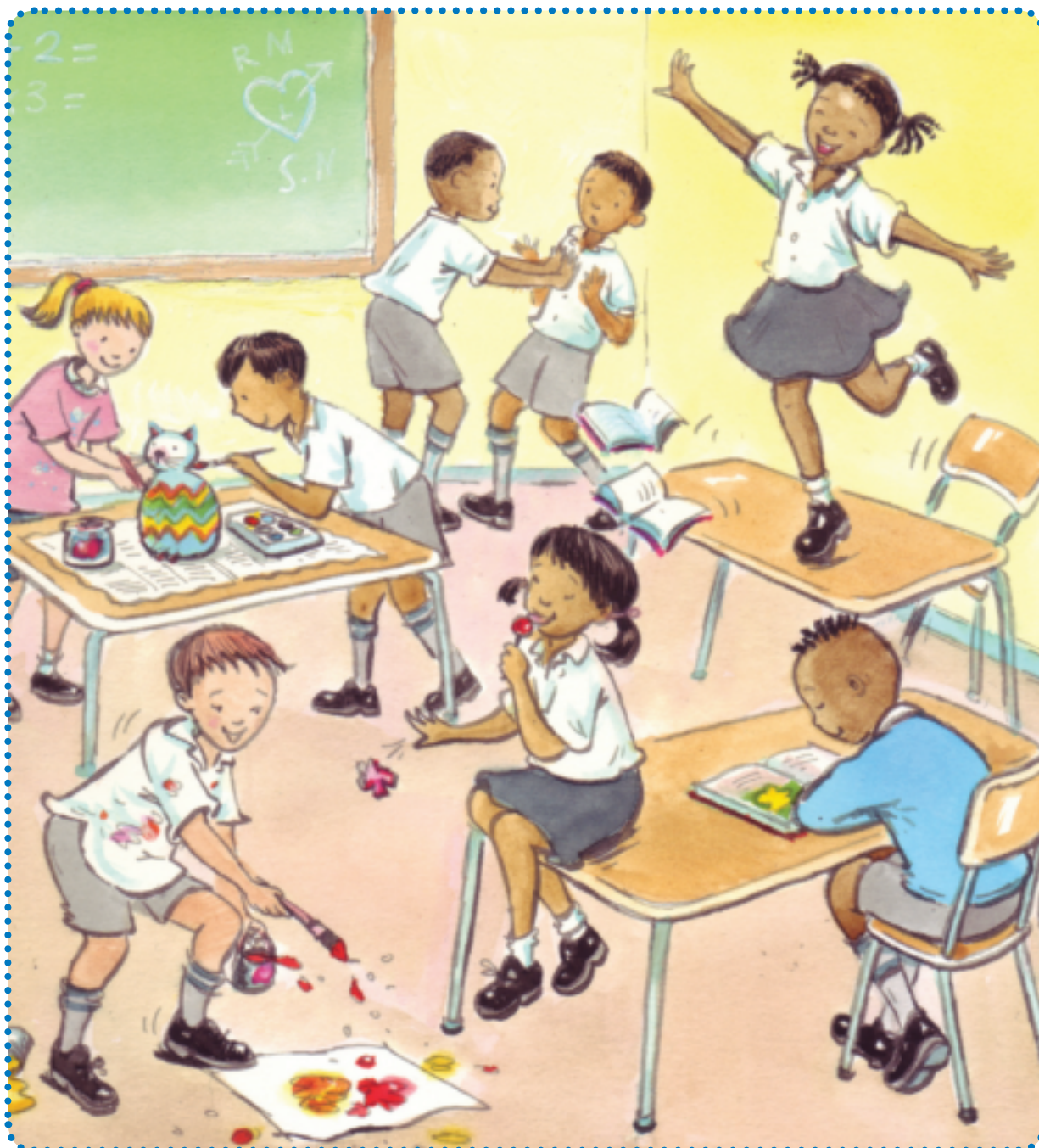

Kha ri ambe

Lavhelesani tshifanyiso itshi nga vhuronwane ni ambe nga zwine na khou vhona.

Afha kilasini hu khou itea zwithu zwavhudi na zwi si zwavhudi. Ndi mikhwa ifhio mivhuya ine na kona u i vhona? Ndi mikhwa ifhio mivhi ine na kona u i vhona?

Kha ri ambe

Itani thiki tsini na mikhwa mivhuya yothe na tshifhambano
tsini na mikhwa mivhi ine ya nga bvelela tshikoloni. ✓ ✗

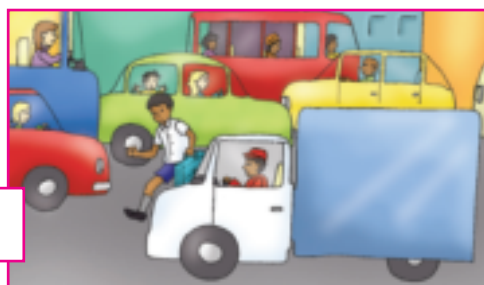
Ri ya hani tshikoloni

Themo ya 1 – Vhege ya 5 – Bambiri la u shumela la

Kha ri ambe

Ni ya hani tshikoloni duvha linwe na linwe? Ni vha no tsireledzea? Ni a divha ndila dzo tsireledzeaho? Ambani na khonani yanu uri avha vhana vha ya tshikoloni nga ndilade. Itani thiki ✓ kha dzo tsireledzeaho dza u ya tshikoloni. Itani tshifhambano ✗ kha dzi songo tsireledzeaho.

Ni ya hani tshikoloni nga matsheloni? _____

Kha ri ite nyito

Zwino vhudzisani khonani thanu uri dzi ya tshikoloni nga ndilade duvha linwe na linwe. Dzi swayeni nga thiki kha tshati iyi.

Madzina a khonani

	1	2	3	4	5
nga milenzhe					
nga bisi					
nga goloi/baki					
				Ee	Hai

Kha ri tsukunyee

Ndi a kona u ita masongesonge.

Ndi a kona u shandula hune nda khou ya hone ndi tshi khou gima nge mudededzi vha amba.

Kha ri ite nyito

Olani tshifanyiso ni tshi sumbedza uri ni da tshikoloni nga mini.

Kha ri tsukunyee

Thetshesani muzika une mudededzi
wanu a do ni tambela.

Dzinginyeani ni tshi tevhedza muzika.

Khothani magona ni tharamudze zwanda.

Zuzani mahada anu.

Monisani zwinungo zwa zwanda zwi ye kha tsha
monde na kha tsha ula.

Kha ri tsukunyee

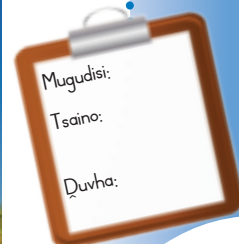
Inwi na khonani yanu ni tea u posa na u gavha bola.
Shumisani tshanda tshi sa konesi kha u posela bola murahu.

Ndo kona u posa bola nga tshanda tshanga tshi
sa konesi?

Kha ri tsukunyee

Kungulusanani sa bara ni na
munwe nga inwi.

Ndi dzula ndo kuna

Kha ri ambe

Ndi mafhungo mahulwane u guda mikhwa u tshee mutuku.

Zwiñwe zwa zwithu zwine zwa nga ita uri ni dzule no kuna ni na mutakalo khezwi. Ambani nga tshifanyiso tshinwe na tshinwe.

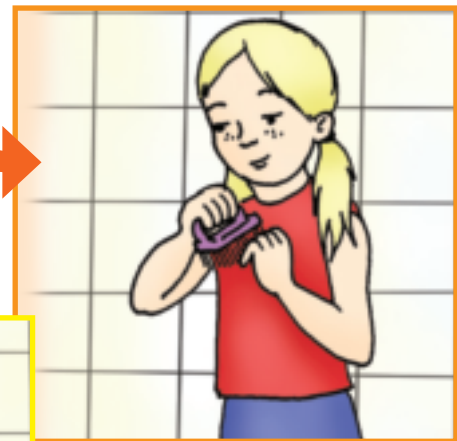
U tamba maño.

U tamba zwanda ndi tshi bva bungani.

U tamba tshifhinga tshothe.

U ita uri nala dzi dzule dzo kuna.

U shumisa mabambiri a bungani.

U tanzwa mitshelo ndi sa athu i la.

U shumisa thishu ndi tshi atsamula na u fumula maduda.

Ndi tea

Kha ri riwale

Ndi zwifhio zwithu zwi tevhelaho zwine na zwi shumisa kha vhudele? Khalarani
 naledzi ni tshi sumbedza zwithu zwine na zwi shumisa kha vhudele. Ni ite na u
 bula uri ni shumisa tshithu tshinwe na tshinwe nga ngilade kha vhudele.

Itani thiki ya u sumbedza uri:	ee	hai
Ndi a kona u gonya leri kha dembetiti la matanda.		
Ndi kona u shumisa mikungelo ya zwanda ndi tshi ya phanda.		
Ndi a kona u dodoma dembetitini la matanda.		

11

Mikhwa mivhuya

Kha ri vhale

Miṁwe ya mikhwa yavhudi
ya u shumisa bunga.

Elelwani

Ni vale muṁango wa bungani
tshifhinga tshothe musi ni ngomu.

Arali na nga ita vhuṁa
bungani, ni elelwe u i kunakisa.

Ni songo shumisa mabambiri
a bungani o kalulaho.

Ni songo hangwa u
gwedzha bungani.

Ni ṁambe zwanda tshifhinga
tshothe ni tshi bva bungani.

Kha ri n'wale

Tangedzelani maipfi a re one ane a ni vhudza uri ni tea u ita zwithu zwi tevhelaho kangana.

U tamba mavhudzi.

duvha linwe na linwe

nga matsheloni na
nga madekwana

luvhili nga vhege

luthihi nga vhege

U tamba mano.

duvha linwe na linwe

nga matsheloni na
nga madekwana

luvhili nga vhege

luthihi nga vhege

U tamba muvhili.

duvha linwe na linwe

nga matsheloni na
nga madekwana

luvhili nga vhege

luthihi nga vhege

U tamba tshifhatuwo.

duvha linwe na linwe

nga matsheloni na
nga madekwana

luvhili nga vhege

luthihi nga vhege

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

A thi na tshika

Kha ri tsukunye

Tambani na mudededzi wanu mutambo wa "Simoni uri".
Wanani hune na nga ima hone ni dovhe ni fhire hu si na
u thulana.

Simoni uri "farani tshoho."

Kha ri sumbedze

Sumbedzani khanani yanu uri ...

Ni tamba zwanda nga ndilade?

Ni phumula zwanda nga ndilade?

Ni gama mavhudzi nga ndilade?

Ni tamba mano nga ndilade?

Ni tamba tshifhatuwo nga ndilade?

Kha ri tsukunye

Itani litambwa la tshidade itshi.

Ndi a vhand a zwand a

**nda gikhinya fhasi nga
milenzhe**

nda dzungudza thoho

nda dzungudza zwand a

**nda dzungululwa nga
zwikunwe**

nda kwama ningo.

13

Ndowelo i re na mutakalo

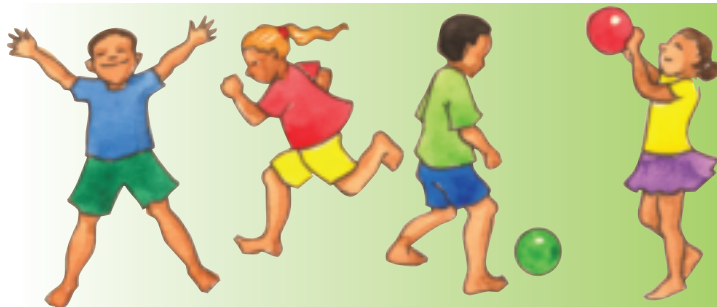
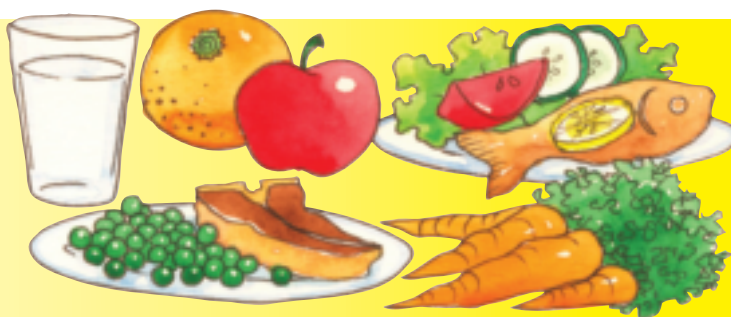
Themo ya I – Vhege ya 7 – Bammiri la u shumela la

Kha ri vhale

Ri toda mini uri ri dzule ri na mutakalo?

Zwiliwa
zwi re na
mutakalo

Ndowendowe
yo linganelaho

U dzula
ro kuna

U rwiwa nga
muya nnda

U edela lwo
linganelaho u si
vhonese TV!

Kha ri n'wale

Itani thiki ✓ kha ndowelo i re na mutakalo na ✗ kha ndowelo i si na mutakalo.

Mugudisi:

Tsaino:

Duvha:

U kuna na vhudele

Themo ya 1 – Vhege ya 7 – Bammbiri la u shumela la

Kha ri ite nyito

Sumbedzani uri ni shumisa
izwi zwithu nga ndilade.

tshisibe tsha mano

bulatsho ya mano

tshisibe

khirimu ya zwanda

shamphuu

bulatsho

gamu

bulatsho ya nala

zwigero zwa nala

Kha ri tsukunye

Faranani nga zwanda ni ite danga.

Zwino nkedzanani bola ni dangani ili.

Engedzani inwe bola ni nkedzane.

Engedzani inwe bola hafhu ni lingedze u nkedzana bola tharu.

Kha ri ambe

Ndi zwifhio zwi no khou vhang a vhuada kamarani iyi?

Ni tea u ita mini uri ni kunakise kamara?

Vhana vha khou ita mini? Vha tea u ita mini zwo teaho?

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Mutsho une nda u funesa

Themo ya I – Vhege ya 8 – Bammbiri la u shumela la

Kha ri ambe

Lavhelesani tshaka dzo f'hambananaho dza mutsho ni vhudze khonani yangu uri ndi mutsho uf'hio une na u funesa.

wa muya

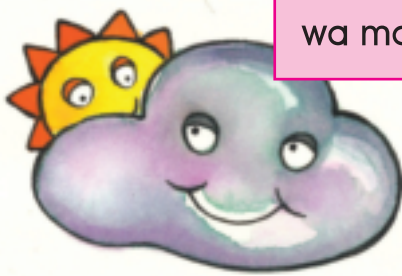
wa masana

wa mvula

wa makole na phepho

Kha zwiñwe zwipida zwa shango,
tshiñwe tshifhinga hu a rothola lune
ha wa na gambogo.

Tshiñwe tshifhinga hu vha na mutsho
wa madumbu.

Madumbu a re na maanda a pfi ndi dumbumazwikule.

Kha ri ite nyito

Dioleni musi ni mvulani kana hu na gambogo.

Dioleni tshifanyiso kha bammbiri lihulwane, ni tshi shumisa
khirayoni dza phula.

Tanganyisani madi na zwikhalari zwa lutombo zwa zwiliwa ni pennde
siatari lothe. Hashani tshifanyiso itshi nga pennde tshena.

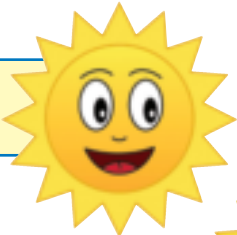

Kha ri vhale

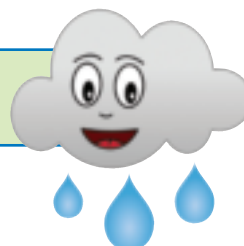
Ri shumisa tshati ya mutsho kha u sumbedza uri mutsho wo ima nga ndilade. Ri shumisa tswayo kha u sumbedza tshaka dzo fhambananaho dza mutsho. Dzirwe dza tswayo idzi khedzi.

masana

mvula

makole

makole fhaḽa na fhaḽa

gammbogo

wa muya

Kha ri ambe

Talutshedzani khonani yaṅu uri ni ambara zwiambaro zwifhio kha mutsho muṅwe na muṅwe.

Kha ri ite nyito

Olani zwiga zwa mutsho u itela u fhedzisa tshati yaṅu ya mutsho ya vhege ino.

Musumbuluwo

Ḽavhuvhili

Ḽavhuraru

Ḽavhuṅa

Ḽavhuṭanu

Kha ri riwale

Mutsho wo vha u nga ndilade ṅamusi? Dzhenisani maipfi ane a khou ṭahela.

ṅamusi hu na _____.

Mulovha ho vha hu na _____.

Ngavhe matshelo hu tshi vha hu na _____.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

16

Themo ya I – Vhege ya 8 – Bammbiri la u shumela la

Kha ri ite nyito

Mutsho

Edziselani tshaka dzo f'hambananaho dza mutsho.

Tharamudzani zwanda zwi ye ntha ha thoho
yanu zwi nge gole lihuluhulu la kholekhole.

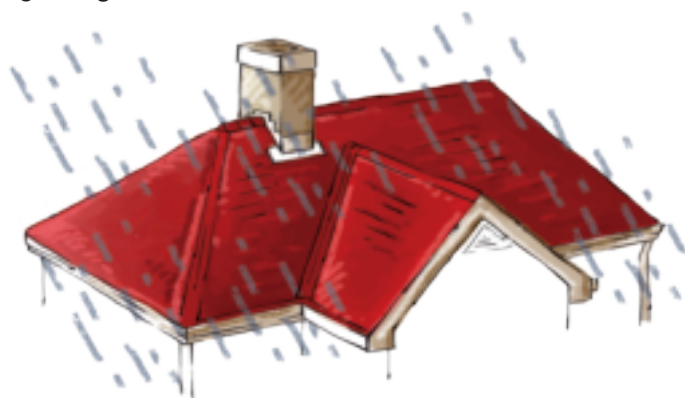
Ni na tshisambureni tsha u ni tsireledza
kha duvha.

Dzinginyeani sa muri u tshi khou dzinginyiswa
nga muya wa madumbu.

Kwambatelani tshisambureni uri tshi si
hwaliwe nga muya wa madumbu.

Itani thothotho sa
marotha a mvula
ntsha ha thanga.

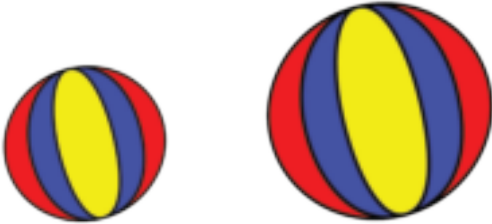

Kha ri tsukunye

Faranani nga zwanda ni ite danga.

Posanani bola na u i gavha.

Humbulani nga ndila dzo
f'hambananaho dza u dadamala kha
danda kana kha lutambo. Vhonani
arali ni tshi nga kona u wana ndila
ya u dadamala ine ya si fane na ya
vhanwe afha kilasini.

Kha ri diphine

Tambani openi.

Olani zwibuloko na
zwitendeledzi mavuni.

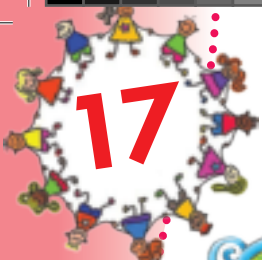
Kha ri tsukunye

- Sumbedzani khonani yaṅu kushumisele kwaṅu kwa khadi.
- Mudededzi waṅu vha ḡo ni sumbedza kutambeke kwa mitambo ya sialala.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Muṭa wa hashu

Kha ri ambe

No vha ni tshi zwi ḡivha uri muṭa a i fani?

Minwe muṭa ndi mihulwane minwe ndi muṭuku.

Minwe i na vhomme na vhokhotsi ngeno minwe i si na.

Minwe muṭa i na vhomakhulutshisadzi na vhomakhulutshinna, vhomalume, makhotsimunene, vhomakhadzi na vhazwala.

Lavhelesani zwifanyiso zwi tevhelaho ni vhudze khonani yaṅu uri muṭa iyi i fhambana ngafhi.

mme

khotsi

khaladzitshisadzi

makhulutshinna

mukomanatshinna

ṛwana

makhulutshisadzi

muṭa

Kha ri riwale

Ni dzula na vhoneyi mudini wa hanu?

Ni dzula na vhoneyi mudini wa hanu?

Mudini wa hanu hu na vathu vha _____.

Ndi nnyi mutukusa mudini wa hanu? _____.

Ndi nnyi muhulwanesa mudini wa hanu? _____.

Kha ri ambe

Rothe ri na mishumo ine ra ita mahayani ashu. Lavhelesani zwifanyiso izwi ni bule dzina la muthu ane a shuma mishumo iyi ha hanu.

Nwalani fhungo nga mushumo we na ita mulovha.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Themo ya 2 – Vhege ya 1 – Bammibiri la u shumela la

Muṭa wa hashu

Kha ri diphine

Olani tshifanyiso tsha tshithu tshine muṭa woṭhe wa haṇu wa tshi ita khathihi. Shumisani maipfi aya uri a ni thuse.

mme

khotsi

khaladzitshisadzi

makhulutshinna

mukomanatshinna

ṛwana

makhulutshisadzi

muṭa

Muṭa wa hashu

Ri a vhavhalelana (londana)

19

Kha ri vhale

Vhathu vha mugini muthihi vha tea u funana na u londana. Ri sumbedza u funana nga u kuvhatedzana khathihi na u thusana na u tshonifhana. Ri tea...

- u thusana.
- u vha na vhulenda kha vhañwe vhathu (nga maanda vhathu vhahulwane).
- u ita mishumo yashu nga tshif'hinga.
- u vha na vhudif'hindleli.

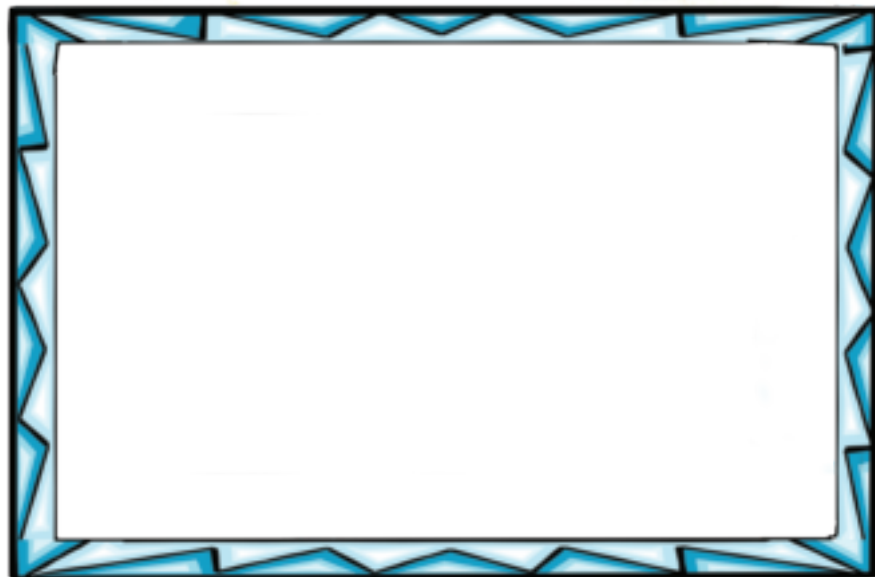
Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso izwi ni ambe uri avha vhana vha sumbedza hani muṭa wa havho uri vha na lufuno. Ni kone u ita litambwa ni tshi sumbedza uri hu khou bvelela mini tshifanyisoni tshinwe na tshinwe.

Kha ri ite nyito

Olani tshifanyiso tsha zwine na ita ni tshi sumbedza vha muṭa wa hanu uri ni a vha funa. Talutshedzani khonani yanu zwe na ola.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Themo ya 2 – Vhege ya 2 – Bammbiri ja u shumela ja

Kha ri ambe

U sumbedza u vhavhalela vhañwe

Ambani ngauri avha vhathu vha uyu muṭa vha thusana hani.
Nomborani zwifanyiso u bva kha 1 u swika kha 4 ni tshi sumbedza
u tevhekana hazwo nga ngona.

Kha ri vhole

Mishumo yashu ya nga
madekwana.

Mma vha bika zwiliwa.
Baba vha tanzwa pani.
Mukomana wanga na nṱe ri thusa
mma na baba.
Ri a thusa vhukuma.
Ri goda mafhi na vhurotho.
Ra kona u ya u edela.
Kha vha ri anetshele tshiṭori tsha vhusiku!

Duvha:.....

Kha ri ite nyito

Itelani garaṭa muthu ane a ni vhavhalela. Olani tshifanyiso ni riwale dzina la uyu muthu.

Kha ri ite nyito

Ni a kona u ita zwi tevhelaho?

	ni a kona u fhirisa bola nga u i bammbisela muṛwe nga inwi.	ee	hai
	ni a kona u fhirisa bola nga ntḥa ha ṭhoho ya ya kha muṛwe nga inwi.	ee	hai
	ni a kona u bammbisa bola nga magona.	ee	hai
	ni a kona u rwela bola kha dzikhounu.	ee	hai
	ni a kona u ḍirivhula bola vhukati ha tswayo (dzimaka).	ee	hai
	ni a kona u rahela bola kha tshinwe tshithu na tshi rwa.	ee	hai

Mugudisi:

Tsaino:

Duvha:

U tsireledzea hayani na u mona na muḓi (1)

Kha ri ambe

Ri tea u pfa ro tsireledzea tshifhinga tshothe musi ri mahayani. Fhedziha, hu na khombo nnzhi mahayani ashu na u mona na muḓi yashu. Lavhelesani tshifanyiso, ni ambe na khonani yaḅu nga dziḅwe dza khombo idzi.

Khishini

- Mikungelo ya bodo i tea u lavhelesa murahu ha tshiḱofu.
- Ni songo lakatedza phanga dzi no fhira.
- Pharafeni na mishonga zwi honelwa fhethu ho tsireledzeaho.
- Ni songo lakatedza thoyi.

Bafurumu

- Ni songo shumisa zwishumiswa zwa muḓagasi tsini na maḓi.
- Ni songo zwi sia tsini na maḓi.
- Vheani zwigero na zwiḅwe zwithu zwi no fhira ngomu khabodoni.
- Ni songo shumisa bulatsho nthihi ya maḅo na muḅwe muthu.

Maḁumbu a mithathabo, phenyo na muḁagasi.

- Ni songo vuwa no ima fhasi ha muri musu hu na maḁumbu a mithathabo.
- Ni songo vuwa no panga zwithu kha sokhethe (pulaka) ya muḁagasi. Humbelani muthu muhulwane a ni thuse.

Nḁa ha nḁu

- Dobelani zwithu zwine zwa nga ni huvhadza, sa mabodelo o pwashaho, ni zwi pose binini la tshika.
- Ni songo tamba tsini na bambelo (phulu) nga nḁa ha musu hu na muthu muhulwane tsini.

Ngomu nḁuni

- Ni songo lakatedza dzithoyi na zwiḁwe zwithuvho.
- Ni songo tambisa zwithu zwa u kunakisa zwa pharafeni kana miḁwe milimovho.
- Arali na nga vhona thambo ya aini kana gedela yo suḁufhala, vhudzani mma kana baba uri vha i lugise.

U tsireledzea hayani na u mona na muḽi (2)

Kha ri ambe

U tsireledzea

Lavhelesani zwifanyiso ni ambe uri ndi zwifhio zwi no sumbedza u sa vha na khombo na zwi no sumbedza u vha na khombo. Itani thikhi ✓ kha zwi no sumbedza u sa vha na khombo na tshifhambano ✗ kha zwi no sumbedza khombo. Bulani uri zwo tsireledzea na kana zwi na khombo ngomu.

Kha ri ambe

Hu na zwithu zwine zwa nga vhang khombo mudini wa hanu? Ni nga ita mini? Milimo, mishonga na zwiludi zwa u kunakisa zwi na khombo khulu ngomu. Ni songo fanywa no nwa tshithu tshine na si vhe na vhuṭanzi natsho.

Luswayo (tshiga) ulu lu sumbedza uri ngomu bodeleni, tshibogisini kana tshikotikotini hu na mulimo.

No no vhuya na vhona ulu luswayo?

Kha ri ite nyito

Mudededzi wanu vha khoya u ni lidzela muzika.

- Tshinani ni tshi tevhedzela mutsindo wa muzika.
- Nangani murangaphanda. Murangaphanda a tevhedze mutsindo wa muzika.
- Imani nga mulenzhe muthihi.
- Zwino imani nga ula muniwe mulenzhe.
- Ndi mulenzhe ufhio une wa vha wo khwatḥaho?
- Tharamudzani lutambo lulapfu fhasi kana ni tou tala mutalo. Dadamalani nṭha na lutambo kana mutalo ni sa pepeleki.
- Zwino shandulani tshivhumbeo tsha lutambo kana mutalo ni dadamale nṭha ni sa pepeleki.

Kha ri ambe

No guda nga zwithu zwine
zwa nga ni huvhadza
hayani kana u mona na
muḽi wa haḽu. Ni nga
ḽitsireledza nga ḽilade
musi ni noḽhe hayani?

Musi no sala ni noḽhe
hayani, ni nga ita
zwithu zwi tevhelaho
uri ni tsireledzee.

Ni songo vulela
muḽango vḽatsinda.

Hoḽani mahothi oḽhe
a no bvela nḽa.

- Ivhani na vhuṭanzi uri nomboro dza luṭingo dza vhabebi vhanu na dza vhahura vhanu ni a dzi ḡivha.
- Itani mutevhe wa nomboro dzi re na ndeme, u itela musi wa khombo.

Kha ri ṇwale

Itani mutevhe wa nomboro dza ndeme.

 Mapholisa: _____	 Ambulentse: _____
 Vhadzimamulilo: _____	 Luṭingotendeleki ya mma: _____ Luṭingotendeleki lwa baba: _____

Ndi nnyi muriwe ane na nga mu founela musi ni tshi ṭoda thuso?

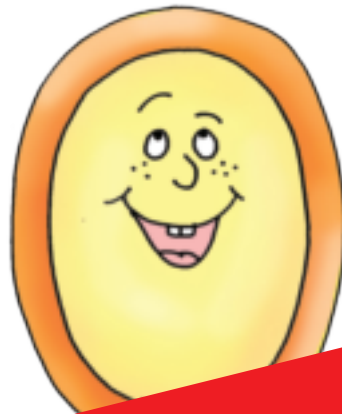

Kha ri ambe

Tshinwe hafhu tsho teaho u eleliwa

Ndila i sa kondi ya u elelwa nomboro dza mapholisa khei. Lavhelesani tshifanyiso ni vhudze khonani yanu uri zwifanyiso izwi zwi ni thusa nga ndilade kha u elelwa nomboro idzi. 10111 ndi nomboro dza mapholisa. Dzi buleni lu re na tshivhalo u swika ni tshi dzi divha nga tshoho.

Kha ri tsukunye

Sumbedzani uri ni nga shumisa mirado yanu nga ndilade arali hu inwi nwana a re tshifanyisoni itshi.

Ni nga shumisa mirado yanu nga ndilade arali ni tshi khou pandamedzwa?

Ni nga shumisa mirado yanu nga ndilade arali ni tshi khou thusa mme anu u suka khhekhe?

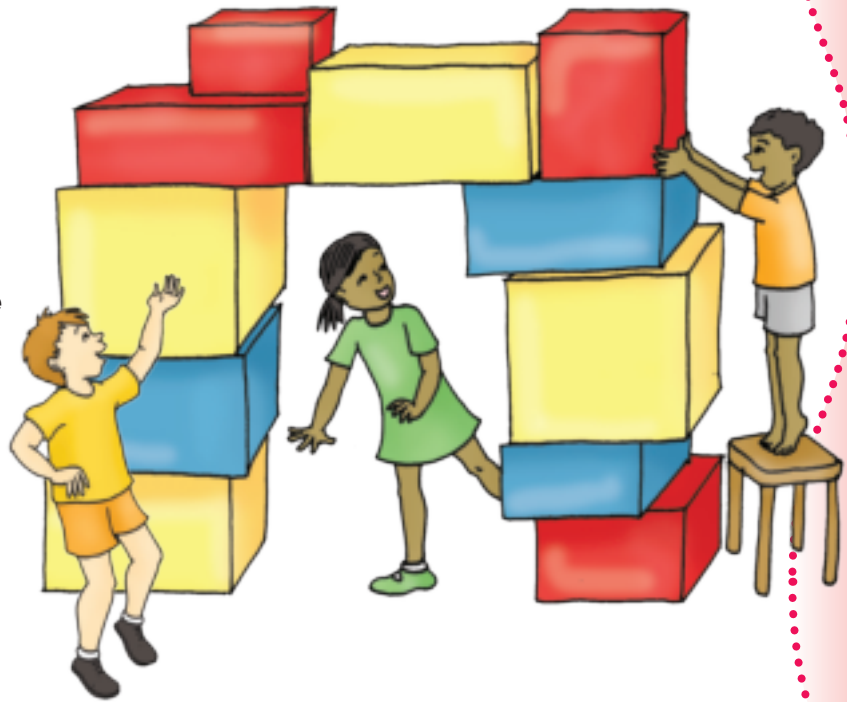
Ni nga shumisa mirado yanu nga ndilade arali no kanda ngilasi yo pwashaho / bodelo lo pwashaho?

Kha ri ite nyito

Wanani uri ni nga kona u fhaṭa n̄du yānu inwi mune naa.

- Wanani makhadibogisi a kale ni ite mbondo na ṭhanga.
- Ni nga nambatedza makhadibogisi nga guluu. Musi n̄du yānu yo no f'hela, ni nga i pennda.
- Arali ni sa koni u wana makhadibogisi, shumisani zwīnwe zwithuvho, f'hedzi ni songo shumisa ngilasi kana zwīkoṭīkoṭī kana zwīnwe zwithuvho zwine zwa nga ni huvhadza.

Kha ri tsukunye

Posani tshisagana tsha n̄awa kana bola muyani ni i gavhe nga tshanda tshanu tshine ni si anzele u tshi shumisa.

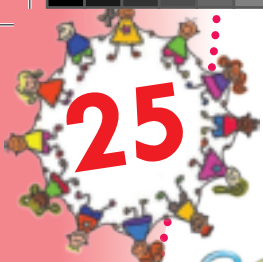
.....

Thusani mudededzi wānu u sudzulusela n̄da ha kilasi zwidulo, ṭafula na mabogisi.

Dadamalani kha zwidulo, ṭafula na mabogisi, ni swende f'hasi hazwo na u f'hufha ni tshi tsa khazwo.

Lingedzani u ima nga mulenzhe muthihi kha tshidulo.

25

Themo ya 2 – Vhege ya 5 – Bammbiri la u shumela la

Kha ri n̄wale

N̄walani maipfi zwikhalani zwi re zwone.

mulenzhe

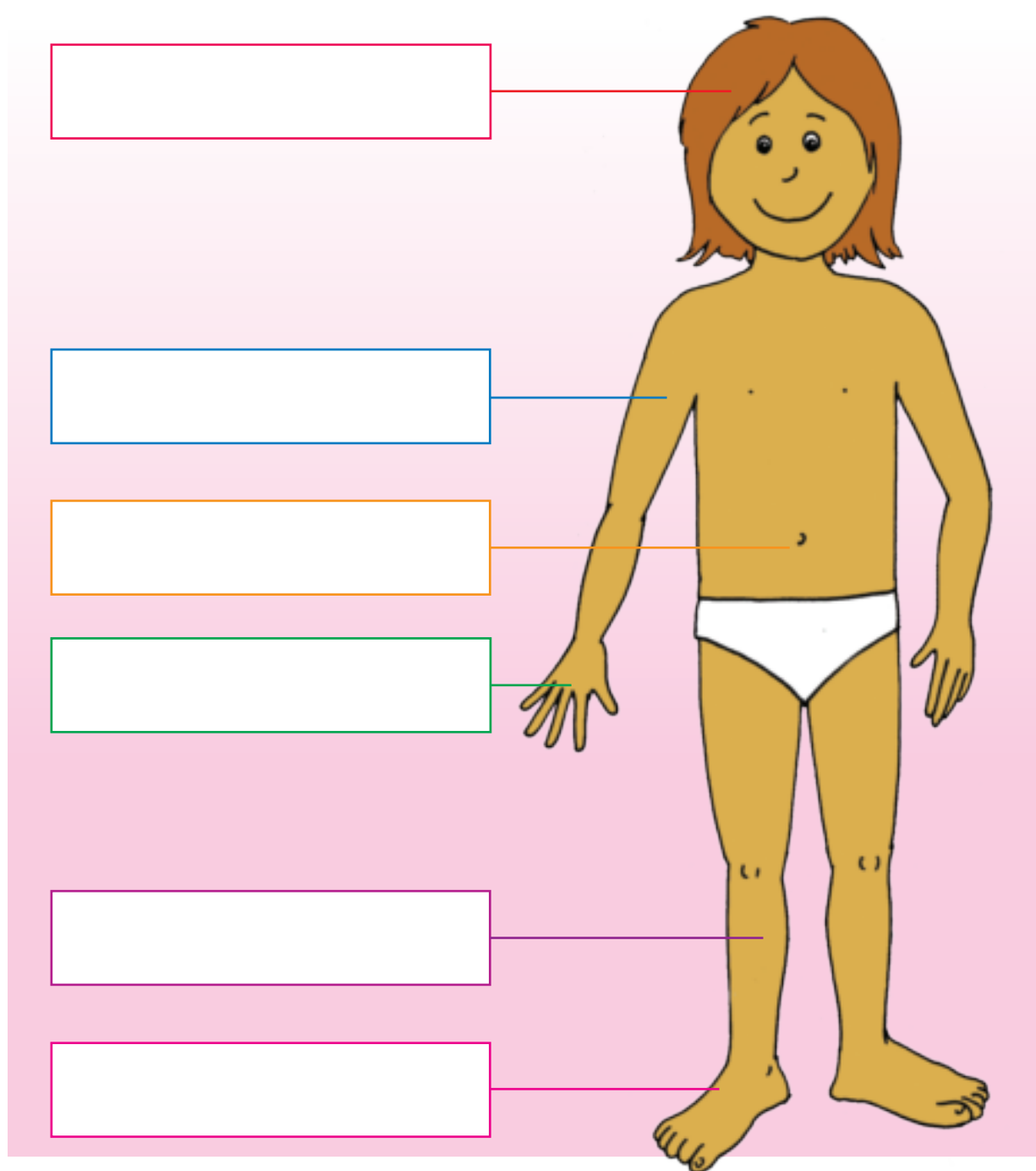
tshanda tsha f'hasi

t̄hoho

thumbuthumbu

mulenzhe

tshanda tsha n̄tha

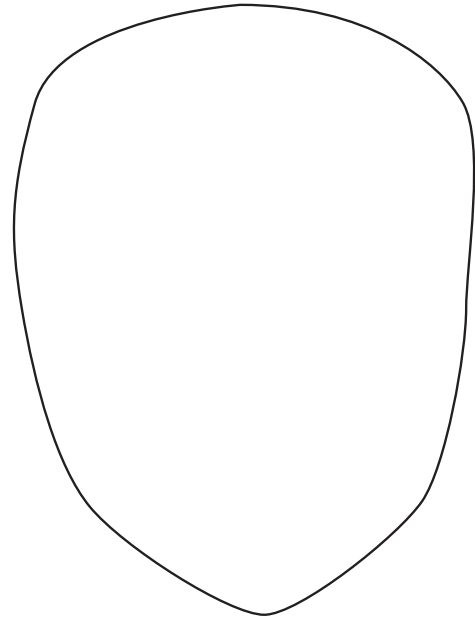

Kha ri n'wale

Fhedzisani tshifanyiso its'hi tsha tshifhatuwo.

Olani mavhudzi. Lingedzani u edzisela tshifhatuwo tshanu. Arali ni na maṭo a buraweni, olani maṭo a buraweni. Arali ni na mavhudzi matswu, olani mavhudzi matswu. Olani tsie dzanu, ningo na mulomo.

Tshifhatuwo tshanu ndi tshipida tshihulwane tsha muvhili wanu.

Muṇwe na muṇwe
u na maṭo 2.

Muṇwe na muṇwe
u na ndevhe 2.

Muṇwe na muṇwe
u na ningo ya ningo 1.

Muṇwe na muṇwe
u na mulomo.

Kha ri ambe

Imbani luimbo ulu. Kwamani tshipida tsha muvhili tshine na khou tshi imba.

Tḥoho mahada

Tḥoho mahada, magona, zwickunwane, magona zwickunwane

Tḥoho mahada, magona, zwickunwane

Tḥoho mahada, magona, zwickunwane,

magona zwickunwane, magona zwickunwane.

Mugudisi:

Tsaino:

Duvha:

Kha ri tsukunye

Tambani mutambo wa 'Simoni uri ...'

Kha ri ambe

Lavhelesani zwipfi zwo f'hambananaho ni bule uri ri zwi shumisa kha mini.

u vhona

u pfa

u thetshela

u phuphuledza

u nukhedza

Kha ri vhale

Ri shumisa zwipfi zwashu duvha linwe na linwe.

Zwiliwa ri a nukhedza na u thetshela.

Mithenga ri tou phuphuledza.

Lutombo tadulu ri tou vhona nga matso.

Muzika ri u thetshesela nga ndevhe.

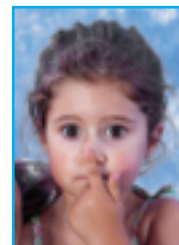
Zwipfi zwashu zwi a ri tsireledzavho.

Mulilo ri u pfa na nga u nukhedza.

Tshiṭofu tsho fungiwaho ri tshi divha nga u tou phuphuledza.

Uri badani a hu pfukiwi ri zwi vhona nga matso.

Alamu i tshi lila ri i pfa nga ndevhe.

Kha ri ite nyito

U londola maṭo ashu na
nḡevhe dzashu.

Ri tea u londola zwipfi zwashu.

Nḡila mbili khedzi dza u ṭhogomela maṭo
aṇu na nḡevhe dzaṇu.

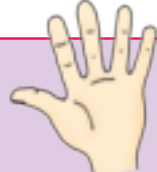
Londolani nḡevhe dzaṇu nga
u sa thetshesela muzika u re
na phosho.

Londolani maṭo aṇu nga
u ambara gebisi kana
magogolosi.

Kha ri nḡwale

Lavhelesani thebuḷu i re afho fhasi, kha mutalo muṇwe na muṇwe itani thiki
kha tshipfi kana zwipfi zwine na ḡo zwi shumisa kha nyito iṇwe na iṇwe.
Ni nga swaya zwi no fhira tshithihi.

	 u nukhedza	 u thetshela	 u vhona	 u pfa	 u phuphuledza
					
					
					
					
					

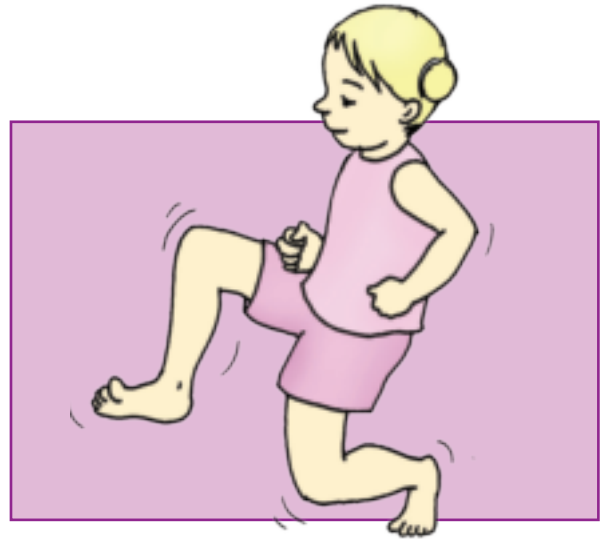

Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso. Bulani uri ndi zwipida zwifhio zwa muvhili zwi re kha tshinwe na tshinwe khathihi na uri zwi ni thusa u ita mini.

Ri dededzwa nga mivhili yashu.

Kha ri n'wale

Inwi na khonani yanu fhindulani mbudziso idzi. Ni kone u n'wala phindulo buguni yanu, fhasi ha mbudziso.

Ni shumisa zwipida zwifhio zwa muvhili kha u tshimbila?

Ni shumisa zwipida zwifhio zwa muvhili kha u doba zwithu?

Kha ri tsukunye

Mudededzi wanu vha do ni sumbedza kutambeke kwa 'tshimange na mbevha'.

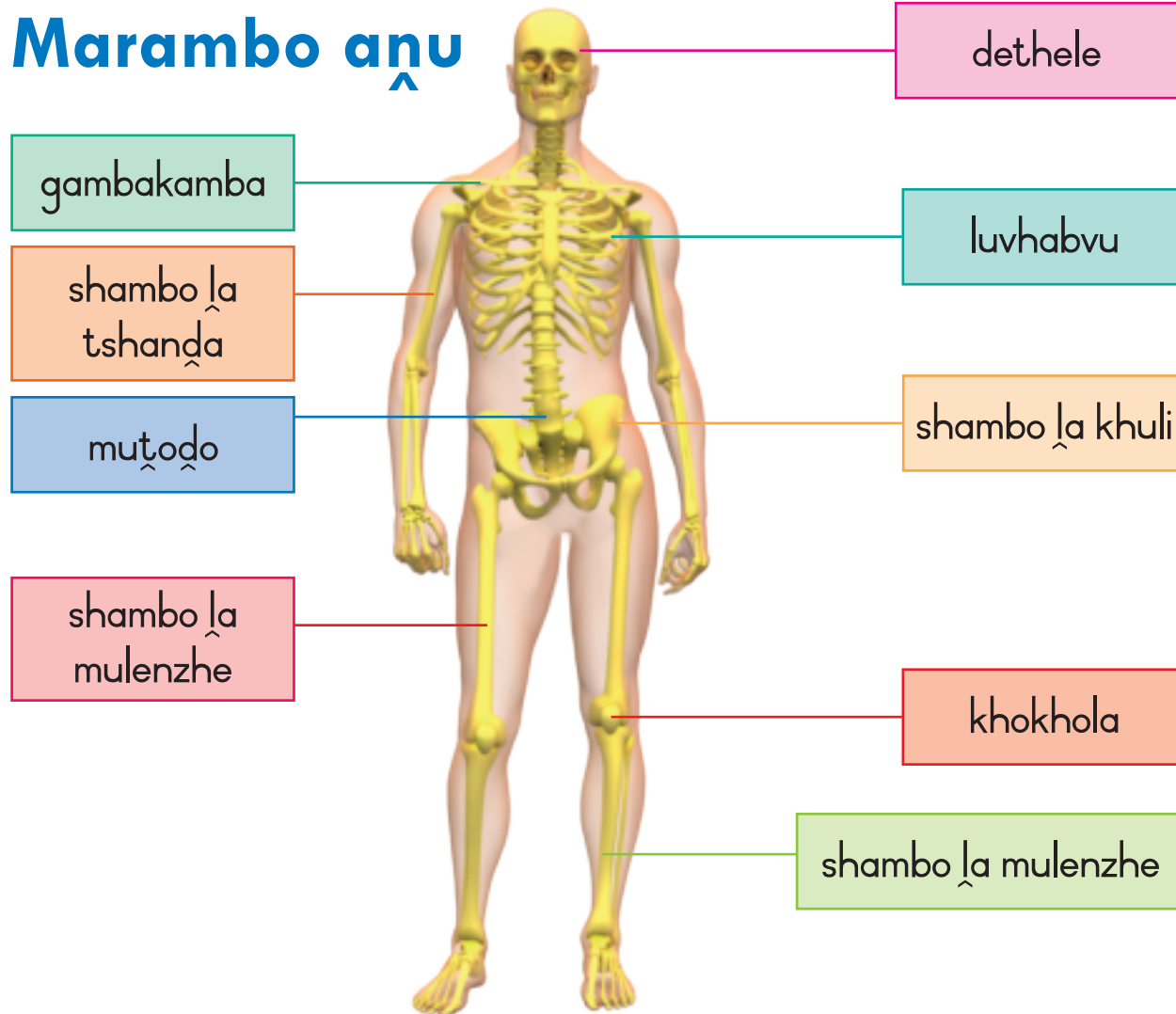

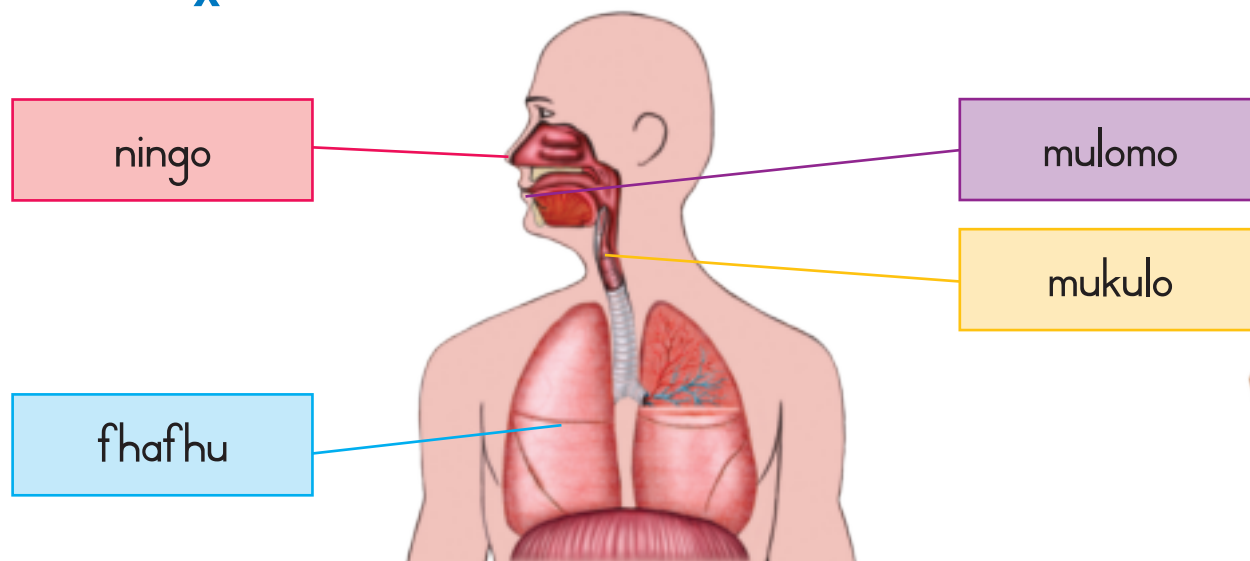
Kha ri vhale

Hu na zwipida zwa muvhili zwine na si kone u zwi vhona.
Zwi shuma zwothe khathihi kha u ita uri ni tshile.

Marambo aṅu

Zwipida zwa muvhili zwi no ni thusa u fema

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Kha ri ambe

Lavhelesani zwifanyiso zwi re afho f'hasi ni ambe na khonani yaṅu nga zwine na khou vhona. Bulani uri ni nga ditsireledza nga ndilade kha tshifanyiso tshinwe na tshinwe.

Ni khou vhona khonani yaṅu e seli ha bada.

No dzula ni nothe vhuimabisi.

Muthu wa mutsinda u ri ni mu f'helekedze huriwe f'hethu.

No xela mavhengeleni.

Musi muthu a tshi u kuvhatedza nga ndila i no takadza u vha na vhudipfi ha uri “**ee**” mbiluni. Zwi a takadza musu muthu ane wa mu funa a tshi u kwama nga ndila ya lufuno na vhulenda.

Kha de ngeno gombakomba ndi mu fhe malegere, fhedzi a songo vhudza muthu.

Musi muthu a tshi u kwama nga ndila i no tshuwisa na u sinyusa u vha na vhudipfi ha uri “**hai**”. Musi ri tshi sinyuwa na u vhona khombo ri vha na vhudipfi ha uri “**hai**”.

Muvhili wanu ndi wa tshipentshela nahone ndi wanu ni nothe. Ni fanela uri “**ee**” arali ni tshi zwi funa uri muṁwe muthu a ni kwame, nahone ni tea uri “**hai**” arali ni sa zwi takaleli.

Kha ri n'wale

U tsireledzea

Lavhelesani zwifanyiso zwi re af'ho f'hasi ni n'wale
Ee kha vhudipfi ha "ee" na Hai kha vhudipfi ha "hai"
af'ho zwibulokoni.

Ndi ni funa zwone.

Litshani u zhamba!
No no aluwa.

No naka hani.

A songo tshuwa,
ndi khou tou
mu sengenedza
f'hedzi.

Kha ri ite nyito

Itani ndowendowe ya uri "ebo!".

Itani litambwa line khalo muthu wa mutsinda a vha a tshi khou todou hwala riwana wa vhathu nga goloi kana a tshi todou mu farafara. Uyu riwana u fhindula a ri "ebo!".

Kha ri ambe

Vhawe vhana vha dzula midini ine vha si thogomelwe. Lavhelesani zwifanyiso izwi. Ambani uri no vha ni tshi nga di pfa hani arali no vha ni uyo riwana a re zwifanyisoni izwi. Bulani uri no vha ni tshi nga ita mini.

U dana livhi na hone
a thi u funi.

A wo ngo tea u dzhena tshikolo.
U fanela u hwalela hezwi zwidina
zwa u fhat'a luvhondo.

Kha ri tsukunye

Tambani mutambo wa "dzidzidzi".

Sudzuluwani nga ndila ine na funa, musi mudededzi wanu vha tshi lidza tshitiriri (ndwevha), ni ime dzii henefho hune na vha hone. Ni songo sudzuluwa na luthihi u swikela mudededzi vha tshi amba. Ni a kona u sa thengathenga? Dadamalani kha danda la u dadamala li siho nthesa kana kha lutambo lwo vhwaho fhasi.

Mugudisi:
Tsaino:
Duvha:

Muvhili wanga u dzula wo takala

Kha ri vhale

Hu na ndila nanzhi dzine na nga wana ngadzo malwadze. Kanzhi ri farwa nga malwadze nga ntshani ha zwitshili (zwitzhili) na bakitheria. Ndi zwithu zwiukutuku lune ra si kone u zwi vhona. Zwi dzhena mivhilini yashu zwa ri lwadza.

Kha ri ambe

Avha vhana vha re zwifanyisoni vha khou ita mini uri vha dzule vhe na mutakalo? Hu nga bvelela mini arali vha sa ita ngauralo?

Kha ri ambe

Zwino ambani nga zwifanyiso izwi. Itani ✓ ni tshi sumbedza uri ni nga kona u dzula ni na mutakalo wavhudi. Dzhenisani ✗ kha zwifanyiso zwine zwa nga ni lwadza.

31

Muvhili wanga u dzula wo takala

Kha ri ambe

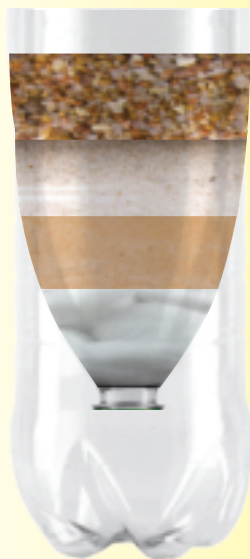
No vha ni tshi zwi divha uri hu na ndila nnzhi dza u kunakisa maḓi?

No vha ni tshi zwi divha uri maḓwe
maḓi o kuna ngeno maḓwe e na tshika?
Ni nga vha hani na vhuṭanzi uri maḓi
o kuna nahone a a nwea?

Ni nga vhlisa maḓi a muhulu nga
gedela u itela u vhulaha zwitzhili.

Ni nga sefa maḓi a muhulu.
Mudededzi wanu vha do ni sumbedza
kuitele kwazwo.

Ni nga shela kulebula kutuku kwa
bilitshi (sa Jik) baketeni la 20 litha la
maḓi a muhulu. Tibani bakete u itela
uri thunzi dzi si dzhene. Maḓi a tea u
fhedza awara dza 28 a sa athu nwiwa.

Kha ri ambe

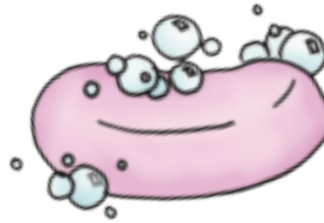
Lavhelesani zwifanyiso izwi ni ambe nga
zwine vhana vha khou ita uri vha dzule
vhe na mutakalo wavhudi.

Posani thishu dzo
shumaho ngomu
bungani kana binini.

Ni ṭambe zwanda
ni sa athu la.

Ni ṭambe zwanda ni tshi bva bungani.

Arali na ita vhuada bungani, li
kunakiseni ni kone u ṭamba zwanda.

Thivhani mulomo musi ni tshi
atsamula kana u hotola.

32

Themo ya 2 – Vhege ya 8 – Bammbiri la u shumela la

Ndi vho kona mini

Kha ri ambe

Rerani nga zwe na guda kha themo mbili dzo f'hiraho.

Ndi a kona u amba nga muṭa wa hashu.		
Ndi a kona u tshimbila kha mutalo musekene.		
Nomboro dza mapholisani ndi a dzi ḡivha.		
Vhudipfi ha uri "ee" kana "hai" ndi a hu ḡivha.		
Ndi a kona u gavha bola.		
Ndi a kona u dzula ndo tsireledzea hayani ha hashu.		
Ndi a kona u ḡitsireledza arali ndo sala ndi ndoṭhe hayani.		
Ndi a thusa muṭa wa hashu.		
U mona na tshikolo ndi a hu ṭalukanya.		
Ndi a ṭalukanya u dzula ndi na mutakalo wavhudi.		
Ndi a ṭalukanya uri ndi ita mini nga zwithu zwi re begeni yanga.		
Ndi vho ḡivha nga tshaka dzo f'hambanaho dza miṭa.		
Ndo guda zwithu zwinzhi kha Zwikili zwa Vhutshilo.		

Dikishinari yanga

A
a

Handwriting practice lines for the letter A.

G
g

Handwriting practice lines for the letter G.

B
b

Handwriting practice lines for the letter B.

H
h

Handwriting practice lines for the letter H.

C
c

Handwriting practice lines for the letter C.

I
i

Handwriting practice lines for the letter I.

D
d

Handwriting practice lines for the letter D.

J
j

Handwriting practice lines for the letter J.

E
e

Handwriting practice lines for the letter E.

K
k

Handwriting practice lines for the letter K.

F
f

Handwriting practice lines for the letter F.

L
l

Handwriting practice lines for the letter L.

Dikishinari yanga

M
m

Handwriting practice lines for the letter M/m.

S
s

Handwriting practice lines for the letter S/s.

N
n

Handwriting practice lines for the letter N/n.

T
t

Handwriting practice lines for the letter T/t.

O
o

Handwriting practice lines for the letter O/o.

U
u

Handwriting practice lines for the letter U/u.

P
p

Handwriting practice lines for the letter P/p.

V
v

Handwriting practice lines for the letter V/v.

Q
q

Handwriting practice lines for the letter Q/q.

W
w

Handwriting practice lines for the letter W/w.

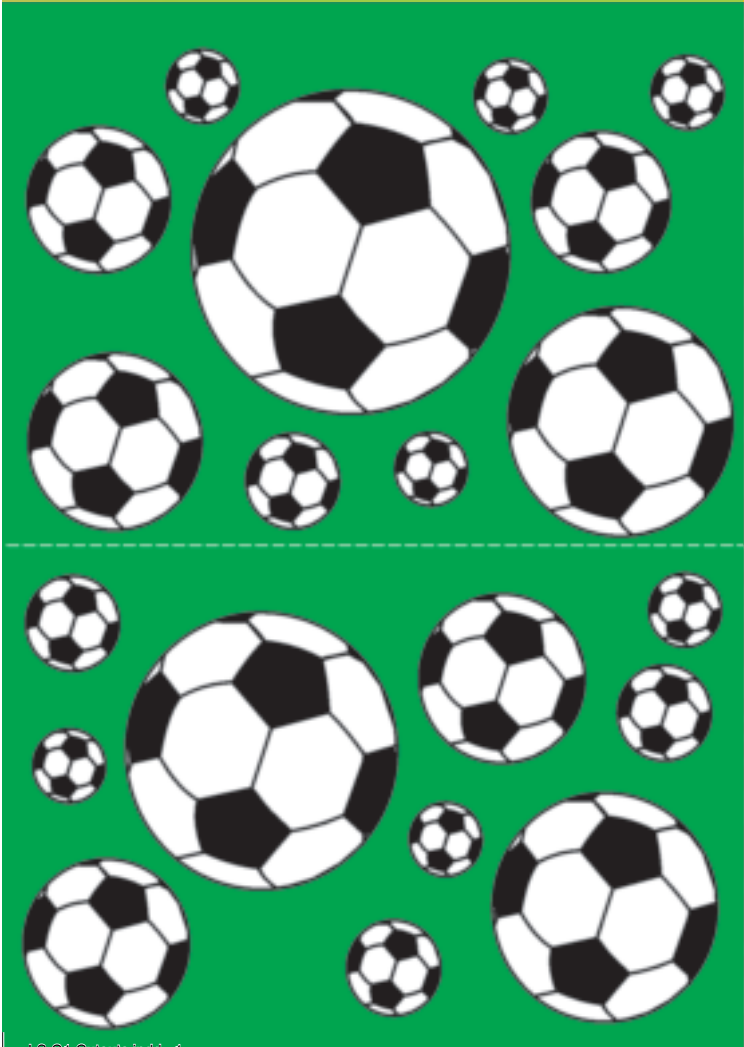
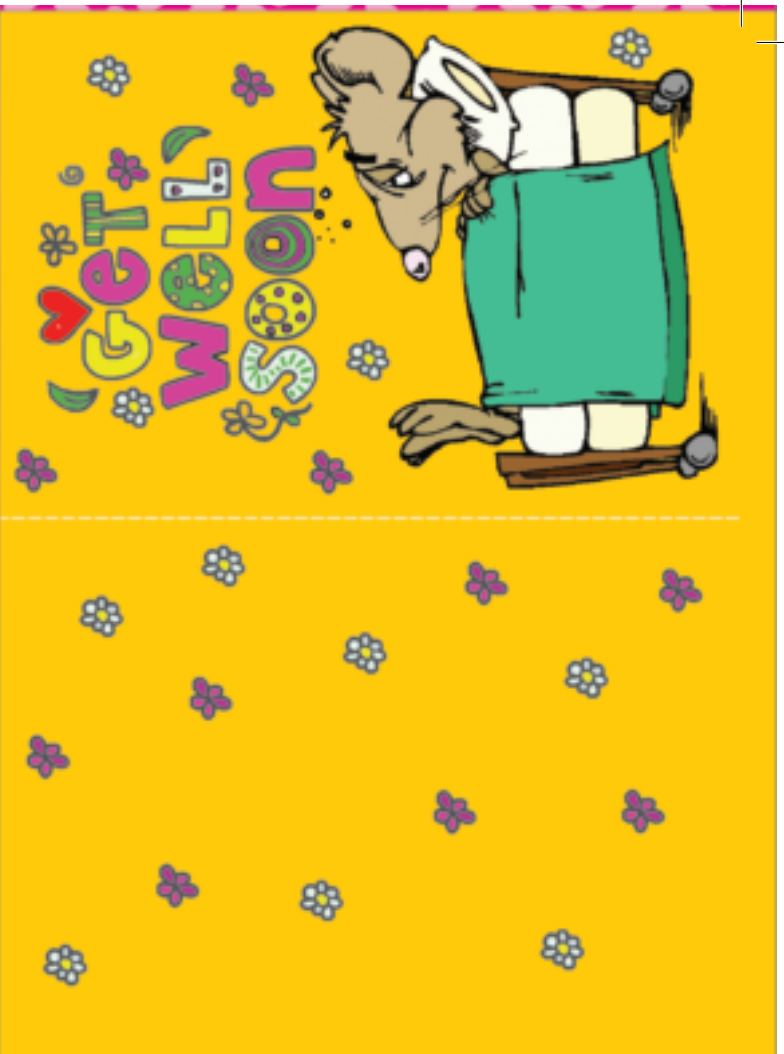
R
r

Handwriting practice lines for the letter R/r.

X-Z
x-z

Handwriting practice lines for the letters X, Y, and Z.

Masks

Cut out on
the outside
black line.
Tie a string
into the holes
to make a
face mask.

